

Jolanta Pytel

40

i cztery

40 i cztery

Jolanta Pytel

40 i cztery

Wydawnictwo ORGANON

Zielona Góra 1996

Wydanie tomiku sfinansował:
Urząd Miasta Zielonej Góry

Redakcja techniczna i korekta
Zygmunt Rybczyński

ISBN 83-905914-3-X

SKŁAD:

P.U. PERT Dariusz Szpyłma

PL 65-001 Zielona Góra, ul. A Struga 25, tel. (068) 207986

Wydawnictwo ORGANON

PL 65-238 Zielona Góra, ul. Wileńska 2, tel. (068) 20-19-71

Wyd. I , ark. druk. 3,5 , format A5

pap. offset. III kl. 80g.

Druk: **Zakład Poligraficzny Wydawnictwa ORGANON**

mojej Mamie poświęcam

Przebudzenie

czy wiesz – światło pychą zbudowałaś
i wobec świata piękną obnosiłaś twarz
ale na kartkach twojego serca zabrakło Boga
i w pewien promienny ranek przyszła
zdrada jak kobieca szminka
przyjaciele wychodząc z kościoła
patrzyli zgorzeni jak wyciągasz serce
po jałmużnę
i zagubiona w czasie maskarad i transparentów
ciepła mężczyzny szukasz
który by Boga zastąpił lub słowo
czy wiesz – oto świt runął na twoje zmęczone ciało
jak kurtyna łaskawa
i otworzył się nowy sen

11. 07. 1977

* * *

do okien zapomniane puka imię
rozchodzą się krzyże
we wszystkie strony świata
i znowu o jednego umarłego
starsza jestem

1993

* * *

Przybił ci znak na czole
ten rozpustny satyr
który się zjawiał z kosmicznych otchłani
więc naga tańczysz na stole wiersza
przychodzącego między światem
a pocałunkiem

22. 10. 1995

Poeta

Nie zawsze masz białe ręce spokojną twarz
przychodzisz o poranku trzymając
drzewo rozkwitające w dłoniach
i uboższe o ten twój kaktus wewnętrzny
mówisz – twoje włosy to lustro
błękitne lustro
ale w lustrze stoi biały koń
koń którego nigdy nie osiodłasz
Nie zawsze masz białe ręce spokojną twarz
twoja samotność łagodna wychodzi
poza obelgę ziemską
kłania się tobie
pomiędzy nią a jej pokłonem
czarna róża kwitnie
Mówisz – twoje włosy łagodne włosy
to wewnętrzny deszcz
Ktoś nieobecny wchodzi do otwartego ogrodu
światła i wtedy
słowo się staje
nic już nie mówisz

30. 01. 1977

Część *pierwsza*

Erotyk wzniosty

Tyś wielki i chwała ci
albo jam twoja
i ciało moje dla ciebie
i bierz mnie na podobieństwo
ptaka zziębniętego

a przyjdzie dzień wypełniony po brzegi
tobą
i światłem konającym na jedno oczu zmrużenie
i już chwała na niebiosach będzie
albo tylko w nas

1971

Erotyk nabożny

i rzekł pan moją będziesz
i pochyliwszy twarz
wypełniłam pierwsze przykazanie
miłości
i dnia onegoż spłynął we mnie płomień
i doznałam goryczy pana mego
albowiem oto spełnił się grzech najświętszy
pan mój cudzołożył

17. 06. 1971

Ocalenie

wypowiadamy swoją kruchość
i jestem lękiem który tworzysz we mnie
a przestrzeń bieleje od nagłego drżenia dłoni
opieranych o lot słońca na twarzy
zadziwiona patrzę w falowanie ziemi
jakby się wieczność przemieniła w trwanie
trwanie wybuchu ozłoconych powiek
w które twarz wtulić i zanurzyć ręce
jesteś w tym złocie powidokiem tylko
a lęk się w smugach chabrowych rozplywa
więc radosna w przelocie milknąc
drzewo stworzę dla biegu krwi
i ocalenia

1971

* * *

pamięci R. Wojaczka

chciałam dawać jałmużnę
urojonym mężczyznom wysanym z krwi
bo była we mnie okolica specjalnie
dla miłości
odchodzili łykając w pośpiechu
moje serce z mięśni i żył
to jakbym nagle płonąć wyskoczyła z twarzy
niezrozumiała i pełna krwi
nawet światło nie mogło wskazać mi drogi
taka byłam bezsłoneczna
rozdająca jałmużnę mężczyznom ze snu

24. 06. 1971

Wojaczkowa pieśń

kobieta była znakiem w moich ustach
ale gdy szedłem krew wyrastała na plaży
nie umiałem odczytać jej nagości
a w kościele szeptano –
ręką się wǎhluje bezwstydna –
i przewidywali śmierć jakby to było
zjawisko godne krzyżowanej na wszystkich łózkach
świata w geście uwielbienia
kobieta miała pogodną twarz
jakby nigdy nie widziała przerastającej nas krwi
dopiero później uczyła się niepokorności wobec
ognia i wody
jak ja gdy skazywałem na śmierć
biednych i obłąkanych aniołów naszego nieba
ale przecież nie rozumiała
że znak pisany był krwią
i że oboje byliśmy umarli

24. 06. 1971

Widzenia

moja kobieta
najwyraźniej stylizowana
opuszczona przez twarz
stała w przeciągu dwóch chwil
byłam po tej
i
po drugiej stronie
moja kobieta nie mogła istnieć
kiedy wróciła do swojej twarzy

20. 08. 1973

Teresa

rozchylone nogi smutnej dziewczyny
i świt ust niebieskich
a włosy wiatr zabarwiony słońcem
to jest Teresa z sercem podanym na tacy
a wy a ja nie rozumiemy przeobrażeń
ciała nocą gwałconego
dniem – niekochanego
to jest Teresa której smutek
stał przed nami i udaje błazna
Teresa kwiatów orgazmu poezji
i wy a i ja przecież czy potraficie
tak słonecznie płakać podając serce na tacy
ale powiadam – nie trzeba brać dosłownie
gotyckiej nagości Teresy która

1974

Zatrzymani

stamtąd do dzisiaj czas się nie zmieścił
odszukaliśmy tylko ręce
które zaopatrzone w miłość niosły śmierć
udając błaznów zatrzymani
staliśmy z otwartymi oczami
nikt nas nie ocalił
kręgi powietrza zamknęły się za nami

24. 03. 1974

*Mojemu Gabrielowi
który istnieje naprawdę*

przychodzę do ciebie
z przykazania twego
na jedno nieodważne życie
nogi nie idąc ku tobie biegną
a oczy ślepną na twarze wokół
przychodzisz do mnie
z twarzą krzyku
przez miasta które nie istnieją
i te ulice których nikt nie stworzył
a takiś inny że miłowany
światłem lub ciszą
i przychodzimy nie przychodząc
jak ślepiec który światło rodząc
krzyczy że świat istnieje jeszcze
kiedy po twarzy płyną wiersze

08. 1974

* * *

czystością Gabriela i innych mężczyzn
uniesiona
prowadziłam dialog za rękę
uschniętą albo nie
i najczystsze powietrze porażone smutkiem
ocierało moje wymyślone łzy
Gabriel zamknął drzwi
a inni mężczyźni twarze
struną ziemską biegłam
opowiedzieć o dialogu kiedy
zatrzaśnięte ręce rozpoczęły pieśń

8. 08. 1974

Piosenka do Gabriela

zapamiętany choć wyrażony w którymś
wierszu
Gabrielem zwany w gałązce wiśni
rozpoznany
gdzieś wymarzony w którymś zaułku
serca
nie czytaj moich rąk
zjawi się wiśni pąk
nie czytaj moich rąk
albo czytaj
zjawi się wiśni pąk
ale witaj

10. 09. 1974

* * *

ja umieram – powiedział Gabriel
i w mój sen wkroczył zielony pająk
prowadziłam Gabriela
ścieżkami babiego lata
i mówiłam –
pająk jest dobry
oko pająka zamknął trójką
Gabriel obudził mnie
nasze rozplecione ręce stworzyły ogień
i szliśmy razem w malinowym śnie

30. 09. 1974

* * *

kobieta stoi przed progiem
patrzy – Gabriel jest miejscem czystym
a pozostali aniołowie – ukrzyżowane
usta

kobieta stoi przed progiem
mówi – mężczyzna mój Gabriel –
drzwiami czystości rani oczy
a krople snu spływają po twarzy
i nagle ja poeta widzę –
ktoś zabija Gabriela
a drzwi płoną w ustach kobiety
publiczność rozpoczyna ziewanie
oklaskiem

22. 10. 1974

Akt

powielony w wierszu Gabriel
opadł z liści
nagi gniewny się ukazał pień
wszyscy święci oburzeni
wytrącali jemu miecz
i stał nagi taki śmieszny
w nienamalowanym śnie
to twój Gabriel? – pytał ktoś
nie – to pierwородny grzech
uschły z żalu ręce
wszystkich świętych słów
a mój Gabriel – dziwny chłopiec
spalił we mnie drzewny pień

4. 11. 1974

O moim Gabrielu opowieść

był z nami przerażony ziemski szpital
wracaliśmy – zdumieni ustami
w kolorowe sny
ktoś zawołał –
podpalić Gabriela
a kartki serca zamknąć
był z nami przerażony ziemski lekarz
i Prometeusz także był
nasze ręce wzniosły ołtarz
ktoś zawołał –
podpalić Gabriela
był z nami uśmiech ocalonych ust
promienni tworzyliśmy ścieżki
wszystkich serc –
– ja
Gabriel
i
kolorowy sen

4. 09. 1975

Godziny umierania

przyszła wielka biel
stała obok
termometr wystukiwał godziny umierania
ktoś bliski otworzył ciężką chmurę
przywracając słońce
stolik przy łóżku zaśmiał się wysoko
aż zaokienne drzewa wzruszone
zakołysały biodrami
ocalenie nadeszło niespodziewanie
ktoś promienny przyniósł pachnące usta
a niebo wzniosło opadającą głowę

29. 07. 1976

Kobieta w ogrodzie

Z tym samym lusterkiem bezradnym w dłoniach
i obłokiem światła we włosach
stajesz w ogrodzie którego już nie ma
Białe kartki które od lat są tutaj
zbierasz –
to na wypadek wiersza albo nagłej śmierci
I widzisz przed sobą obnażonych mężczyzn
idziesz ku nim choć
stopy twoje napiętnowane ogniem
odchodzą od ciebie
Mężczyźni są śmiechem świata
który przeciw tobie tak – ma wprost
a ogród
biały ogród który sobie wymyśliłaś
płonie w ich ustach
Odchodzisz gdzieś tam
jeszcze z obłokiem światła we włosach
a już umarła

6. 02. 1977

* * *

w naszych oczach tuż za firanką światła
głęboka ciemność a w twarzach przyczały się
spakowane walizki
ręka bezwiednie otwiera drzwi ale
tam mroźny pałac
i tylko śnieżne panny tańczą
ze smutnym czarnym panem
do okien mroźnego pokoju puka
zapomniane imię (choć dawno
dawno nie ma już człowieka który by
do tego imienia pasował)
i coraz mroźniej w naszym urojonym domu
i coraz więcej czarnych smutnych panów
i tylko oczy nasze oczy
patrzą w bezgranicznym milczeniu
na rodzące się w bólu słońce

24. 04. 1977

Ten pokój

w tym pokoju czajnik przepalony
miniatura słońca na biurku
i smutna kobieta w lustrze
śmieszna z uśmiechem na bezludnej twarzy
nie podchodźcie za blisko
o północy ten pokój straszy Gabrielem
który się kobiecie nie dośnił
albo odszedł
poza nim są tu jeszcze
inne święte figury – lalki
po nieurodzonym dziecku zakurzone słowa
fotografie mężczyzn których nigdy nie było

w pokoju jest i nie jest kobieta
pomiędzy byciem jej i nie byciem
jabłoń złota wyrośnie
więc nie wchodźcie do tego pokoju

24. 05. 1977

* * *

dom biegł ku niej
była mniejsza o promyk na szybie
schwyty w czasie deszczu
ludzie byli właściwie dekoracją
mówiące lalki które skrzypiały
i psuły się w jej kolorowym domku
w nocy szeptała śmieszne słowa
a o rozbitym kolanie mówiła –
wszystko zaczyna się w kamieniu
śniły się jej zielone pająki
wtedy o pomoc błagała świętych
dom biegł ku niej
nigdy ona – wszystko zaczyna się w kamieniu
i wtedy właśnie trafił ją
piękny płonący kamień

10. 07. 1977

Część druga

* * *

świta albo to raczej niepromienny ranek
jak ptak zraniony trzepocze światłem
i kobieta młoda otwiera suknię
ale nie widać poruszenia piersi
oddech zastyga wychodzę z pokoju
nie idę już tak młodo
przede mną niechęć smutnych gazet
obok poeci którzy już nie przyjdą
światła nie otworzą albo drzwi samotnych
i cóż mogą ich obchodzić stare lustra
przyczajone we mnie
odejściem swoim są bardziej błękitni
mężczyźni i smutne przecucia chodzą
po szarych ulicach
a na przezczystych kartkach powietrza nie ma już
i naszych śpiewających złudzeń
gorzko spełnia się nasz czas
gardła martwieją od niemożności słów
i muszę dalej tak przez szarość ulic
struną ziemską biec

15-18. 07. 1977

Codzienne

klucz i drzwi których już nie ma
książka której nikt nie czyta
mąż który oblicza miłość
na blankiecie jakiegoś rachunku
dziecko które mogło być moje
godziny które
i która ja prawdziwa
między sobą i sobą
bez miejsca na ziemi
w ubraniu z ognia
a taka zziębnięta

25. 07. 1977

* * *

naznaczony jesteś przez anioły czarne
masz swoje gniazdo
we śnie słodkim jak śmierć
i chronisz podrzucone pisklęta
przed własną niemocą
w sen jak w Boga wchodzisz
i odnajdujesz kobiece usta
i białe piersi są ołtarzem twoim
ptaki do lotu się szykują
gdy sen utracisz będą już daleko

21. 08. 1979

Satori

mam puste dłonie w których niosę
kwiat
stoję lecz idę
i to nie kwiat ale kamień
który wybiegł mi na spotkanie

1980

Kiedy jestem bólem a ból mną

to jest skóra moja
paznokiec
włócznia strachu
ciało drzwi przytrzaskuje
i ucieczki nie ma

wyjscie poza
naprzeciw stanac
milczec

08. 1980

Ściana

Od dawna jest ze mną ta ściana
Znajduję w niej zimową parę młodych jeleni
złożoną na ofiarę pod namalowanym krzyżem
Obok madonna mdlejąca
i dziwne że dłonie jej nawet jednego oddechu
nie niosą i jakby śniące – w cieniu krzyża
próżno wymyślone wzruszeniu przeczą
Kula ognista zjawia się czasami nad ową ścianą
srebrzyste światło z ogrodów milczenia
próbuję wlewać w martwe oczy zwierząt
lecz nieopatrznie rzucony kamień
roztrzaskuje kulę
wtedy odłamki światła zbieram spod tej ściany
odszeptuję zdziwienie w gasnących oczach
młodych jeleni
schylona jak nad dzieckiem
Być może ostatnia to jest ściana
i ta pieśń

1984

Chwila

Z. Bieńkowskiemu

Monotonnie skrzypi siwe biurko
głowę podpira obiema rękami
W pożółkłych kartkach przycupnął
drobny staruszek–poeta
Po chybotliwym blacie jak łyzy
toczą się koralikami

Staruszek–poeta usiłuje schwytać
umykające litery
drżącą ręką kreśli znak
Biurko wzdycha
koralik jak chwila
w otchłań buta wpada

1992

* * *

szeregiem stają dziś przede mną
moje książki szare ze zmęczenia
prawda i zachwyty
ból i rozpacz
mit i legenda
słownik i reportaż
czarne łańcuszki słów skaczą
na biurku
umierają i tęsknią
milczą i płoną
śmiech Platona dzwon Hemingwaya
mroźny wiatr Londona i Kair Mahfuz
szeregiem stają przede mną książki
jutro powita je spóźniony wnuk
albo kurzu tuman
na biurku płonąc tańcząc konie
za oknem pierwszy promień słońca

11. 07. 1992

Drzwi

W Paryżu albo w Sydney wyciągasz ręce
po jałmużnę
i pośród śmieci Nowego Yorku odnajdujesz
zapomniane spojrzenie świtu
Popatrz –
ktoś płaszcz nocy zarzucił nad Newą
a łuk triumfalny naszych ramion
jak śmieszny pajacyk próbuje
pożar ust powstrzymać
Popatrz –
tego dnia nie ma już murów
a my wciąż próbujemy
otworzyć drzwi
otworzyć drzwi
otworzyć

12. 05. 1993

Haiku

*

Pustynia śpiewa
To wezwanie dla ciebie
To oko śmierci

*

Płonie ulica
Taniec rozpoczyna noc –
Naga poetka

*

Białe oko snu
Ziarenko piasku w ustach
Zaciśnięta dłoń

9. 03. 1994

Biesiada w leśniczówce

Mruczy stary kominek
przycupnięty w kącie
krzesło o krzesło się ociera
Mała dziewczynka na pokuszenie wodzi
wydęte usta bawidamka
Struny gitary pozrywane
w przepaść spadają słowa
i tylko na obrusie krwawa plama
wstydliwie zakrywana ręką
małą dziewczynkę zdradza
Za oknem łagodny Biały Koń
długo patrzy w księżyc

18. 09. 1994

Głodny chleb

Kiedy spadła pierwsza gwiazda
stół zachichotał
Nasze dłonie były głodne i
zagłuszały słowa
Nasze usta skamieniały i
zabiły słowa
Oczekiwał na nas tylko
głodny chleb

23. 02. 1995

Kłótnia

Obrączka bez dłoni. Oczy bez twarzy.

Słowa bez ust.

Długie schody donikąd.

Za oknem Biały Jednorożec

i ty

10-11. 03. 1995

Erotyk

kot

biała pustynia

kotwica

twój język mój język

węzeł gordyjski

nad którym wisi Miecz D[~]omoklesa

9. 11. 1995

Dziurawa skarpetka Hawkinga

Ta dziurawa skarpetka którą
tak przechowujesz wśród uśpionych
wierszy

Ta dziurawa skarpetka przywołuje
noc i zielone pająki
i drogę idącą spokojnie wśród
poległych poetów

Ta dziurawa skarpetka ma kosmiczny
wymiar i
żadnej świadomości która by świadczyła
o zaistnieniu Teorii Wszystkiego

12. 1995

Oko domu

zawodzi muezzin
głowy schylają wierni
a ponad wyniosłym meczetem
spogląda na mnie oko mojego domu
w uchylone okno duszy wchodzi
brzoza i delikatnie oplata
jej ściany rozpostarte jak
biała kartka dla wiersza

3. 12. 1995

Styczniowy księżyc

Ten pyzaty styczniowy księżyc oczekuje nad ranem
Białego Konia

Za progiem jego powiek dziewczęta rozwieszają
czyste prześcieradła

opowiadają o biegnącej za bykiem Europie

o labiryncie księżycowej duszy

o umarłych kochankach zamienionych

w drzewa

Ten pyzaty styczniowy księżyc otwiera

bramy Hadesu

Za progiem jego powiek umiera

Biały Koń

29. 12. 1995

Naga noc

Po ruchomych schodach nieba wspina się
mężczyzna z ciężkim mieczem
Przed nim kroczy czarna kobieta
i mruczy zaklęcia
Mężczyzna zrywa z niej żałobną suknię
Na tłustym brzuchu księżycy tańczy
naga noc

4. 01. 1996

Szczyt miecza

Na twoim niebie jaśnieje księżycem
mój brzuch
Rysujesz ciemnymi palcami
zawiłe hieroglify
i próbujesz językiem duszy odczytać ich sens
Na twoim niebie mój brzuch
jak centrum wszechświata faluje
rozieszczając wokół konstelacje gwiazd
wybuchających pod dotknięciem ust
Tej nocy jesteś panem swojego nieba
choć
to szczyt twojego miecza zdobywa ciebie

14. 01. 1996

Zakazany owoc

W twoim milczeniu szkielet ryby zastygł
Mewa szybuje nad pustynią
i kwitnie rozgwiazda na piasku
jak na ustach pieczęć
obojętna wobec sygnałów oceanu
Za chwilę przyptyw i odpływ
odpływ i przyptyw
jak nasze ukradkowe spotkania
przy uschniętej jabłoni

25. 02. 1996

Spis treści

Przebudzenie	7
* * * (<i>do okien zapomniane...</i>)	8
* * * (<i>Przybił ci znak...</i>)	9
Poeta	10

Część pierwsza

Erotyk wzniosły.....	13
Erotyk nabożny	14
Ocalenie	15
* * * (<i>chciałam dawać...</i>)	16
Wojaczkowa pieśń	17
Widzenia	17
Teresa	19
Zatrzymani	20
Mojemu Gabrielowi który istnieje naprawdę	21
* * * (<i>czystością Gabriela...</i>)	22
Piosenka do Gabriela.....	23
* * * (<i>ja umieram - ...</i>)	24
* * * (<i>kobieta stoi...</i>)	25
Akt.....	26
O moim Gabrielu opowieść	27
Godziny umierania	28
Kobieta w ogrodzie.....	29
* * * (<i>w naszych oczach...</i>)	30
Ten pokój.....	31
* * * (<i>dom biegt...</i>)	32

Część druga

* * * (<i>świta...</i>)	35
Codzienne	36
* * * (<i>naznaczony jesteś...</i>)	37
Satori	38
Kiedy jestem bólem a ból mną.....	39
Ściana	40
Chwila	41
* * * (<i>szeregiem stają...</i>)	42
Drzwi.....	43
Haiku	44
Biesiada w leśniczówce	45
Głodny chleb	46
Kłótnia	47
Erotyk	48
Dziurawa skarpetka Hawkinga.....	49
Oko domu.....	50
Styczniowy księżyc.....	51
Naga noc	52
Szczyt miecza	53
Zakazany owoc	54

ISBN 83-905914-3-X